

Kritičice

Jasna
Škrinjar

Na Slovenskem so kriteriji za umetnostno ocenjevanje že nekaj let močno vprašljivi, ostajajo na nivoju subjektivnega odnosa z vprašljivim okusom, vprašljivo izobrazbo, neugotovljivo nazorsko naravnostjo. Kritični zapisi večkrat bralca prav osupnejo: nevednež ostane nem, odprtih ust, saj je žonglerstvo s kritičskimi pojmi včasih tako bliskovito, zaključki tako odločni in energični, logika in trditve tako ekskluzivne, da res zastaja dih in ostaja bralčev »obrambni mehanizem brez vsake sinteze« med resničnostjo in »apriorno agresivnostjo« kritičskih metod. Trditve so največkrat neosvetljene, bralec mora vse enostavno verjeti. Kako pa je z zaupanjem, naj osvetli ocena »Pesmičič 77« Vinka Mödrndorferja v zadnji številki Naše sodobnosti, stran 1028:

Ob tej oceni bralcu nehote vstane pred očmi lepo razporejen instrumentarij kritičkega orodja od macol do metličic in lepo obklesanih že v naprej pripravljenih podstavkov, ki povzdigujejo skulpture, ki bi sicer tiho čemeče pod jesenskim listjem nič ne kvarile okolja, zdaj pa si prisiljen z nosom zadavati vanje, ne da bi vsaj približno vedel, kaj naj pomenijo. Neposvečen v posebne čare, ki jih beležijo seizmografi »ostrih in umitih« kritičskih čustev, kot preprostež, ki sicer nič ne razume, vendarle lahko zahtevaš neko stvarno razmerje do zunanjih in razvidnih dejstev ali vsaj do občutka za navajanje le-teh. Peter Kolšek postavlja naslednje trditve (o pesniški knjigi Vinka Mödrndorferja) »lično vezana v zeleno platno«. Knjigo Vinka Mödrndorferja imam v roki. Ovitek je iz grdega zelenega blaga, ovitega v karton, ovitek ni ličen, knjigovez je bil očitno amater, naslovna stran je večja od zadnje, rob je neenakomerno različno zdebelen, se guba. Morebiti je samo moj izvod takšen, zanesljivo pa imam knjigo doma že od zime, P. K. pa pravi, da je knjiga izšla »letos spomladi:«. »Ognjeviti in mladi Vinko« : v knjigi je fotografija avtorja, ki nas gleda izza okroglih očal resno, kar preresno za mladega človeka. »Kot resno zanimivost velja omeniti, da je ta vsestranski mladenci« : ton je najbrž namenoma poudarjeno ironičen (ker je V. M. mlad?); »smešne zanimivosti« ali »vsestranskega starčka« ocenjevalec Naše sodobnosti najbrž ne uporablja, čeprav dozdašnjemu pesnjenju V. M. nameni naslednji posrečeni stavek: »pesniški teksti so bili podrejeni živahnemu veselju do pesnjenja« : veselju do pesnjenja so podrejeni najbrž vsi pesniški teksti na tem božjem svetu, vendar je Mödrndorferjevo veselje »živahno veselje« in »zlaganje besed v proste verze z bolj ali manj zbrano čustveno osnovo ali razumsko konstrukcijo«. Kdor razume, naj razloži: primerno je zbrano misliti, kakšna naj bi bila navedena alternativa kot motiv za pesnjenje?

Nova zbirka Mödrndorferjevih pesmi je »enotna« (po mnenju ocenjevalca) in »osredotočena na eno samo temo: ljubezen«. Ne vem, ali pri obeh trditvah ocenjevalec laže nalašč ali iz nevednosti in ker zbirke sploh ni prebral. Bralcem v ilustracijo odlomek pesmi na strani 62, naslov »Pesem« ... (svet vzemi me) ...

in naj se mi roke nikdar od starosti
ne tresejo
vzemi pesem za salvo strelav
za dojenčke z napetimi trebuščki
nekje v gozdovih na nemih in
trdih dojkah mrtvih mater
za nasmeh za mrvico kruha

Se zdi pesem komu ljubezenska? Naj le prebere celo! Ali je ljubezenska morebiti pesem s strani 43?

sam sem
kot prt na mizi
kot pravkar postelja odgrnjena
kot sveča prižgana
kot beseda neizgovorjena

Že obe navedeni pesmi postavljata na laž naslednjo (zelo podcenjujočo trditv): ... »ljubezen je pretežno srečna in neproblematična, pesnik pa vseskozi zaljubljen do ušes« : Morebiti to sklepa iz naslednjih verzov?

bila si kot punčka
v veliki pisani škatli
in v laseh si imela trakec
in tako mehko zaprte oči
kot bi spala ...

»Povejmo le še to (da pesmi) presegajo tovrstno srednješolsko poezijo le po talentiranosti izraza, medtem ko je psihologija ljubezni klasično najstniška« : (tega ocenjevalec Naše sodobnosti prav gotovo ne sklepa po tej pesmi: str. 23, pesem »vzamem te«)

vzamem te
kot rožo stekleno
kot pršič narahlo
kot svečo ledeno
kot sani po snegu
gre moja roka
po tvojih gozdovih

Tudi tema trditvama, tako kot pri Kolšaku vsemu, moramo samo preprosto verjeti. O pesmih nam ocenjevalec ne pove nič, ne razloži nam »talentiranosti izraza« niti ne izvemo, kakšna je »najstniška psihologija ljubezni« : ali je bolj čista, bolj preprosta, bolj močna? Kakšne so možnosti in kakšne slabosti Mödrndorferjeve poezije, ne izvemo, saj Kolšak ne želi pesmi predstaviti, ampak nam predstavlja samo svoj odnos do Vinka Mödrndorferja. To pa ni ocenjevanje za revialni tisk. Za dokaz, da je moč uporabljati besede za črne in bele trditve, naj nam bo (ocenjevalec se dosledno mi-ka) Kolškova kritiška metoda v pomoč za kratko predstavitev pesmi Vinka Mödrndorferja à la Kolšak :

Möderndorferjeva tretja zbirka, ki je izšla v samozaložbi, prinaša koncizen sistem pesniških tekstov, ki so urejeni v dovolj zaokroženo izpoved, da jo je šteti med najizrazitejše pesniške knjige, ki jih je letos ponudila samozaložba. Zlasti so Pesmičice 77 učinkovite na ozadju prejšnjih avtorjevih dveh zbirk.

Op. ur.: Da ne bi bili bralci, ali celo slovenska bibliografija, v zadregi: recenzija, ki je predmet avtoričinega razmišljanja, je bila objavljena v 10. št. letošnje *Sodobnosti*, ne pa, kot navaja avtorica, v *Naši sodobnosti*, saj je prišlo do spremembe naslova že leta 1963; in še: pisec recenzije (tako je tudi naveden v *Sodobnosti*) je Peter Kolšek (ne Kolšak), in pesnik *Pesmičice 77* se že ves čas podpisuje kot Vinko Möderndorfer in ne kot v zgornji glosi.